

Реферат на тему: "Творчість Едгара По і О.Генрі. Оповідання письменників"

О. Генрі

САМОСТІЙНА РОБОТА

з зарубіжної літератури

на тему:

"Творчість Едгара По і О.Генрі. Оповідання письменників"

План

1. Загальна характеристика творчості: тематика, художні особливості, образи.
2. Характеристика найбільш яскравих оповідань.
3. Значення творчості письменників.

О. Генрі — один із найпопулярніших американських новелістів початку ХХ ст. Письменник-гуморист і митець поетичного світовідчуття, чутливий та іронічний, він був надзвичайно уважним до прикмет реального буття Америки своєї доби і створив власний романтичний міф про "маленького американця". О. Генрі — добрий талант, який у своїх коротких динамічних новелах дарує людям віру в любов, без чого не може бути життя, як його не може бути без кисню у повітрі.

Справжнє ім'я письменника — Уільям Сідні Портер. Він народився 1862 р. на півдні США, поблизу містечка Грінсборо, до якого родина Портерів переїхала, коли хлопчику виповнилося три роки. Батько його був лікарем і винахідником-невдахою, який, до того ж, мав пристрасть до віскі. Мати майбутнього письменника була освіченою жінкою, малювала, писала вірші; вона дуже рано померла. Навчався Уільям у приватній школі його тітки Евелін, а також у середній школі Грінсборо. Там він багато читав класиків світової літератури, що в майбутньому вплинуло на формування його літературного смаку. З 1878 р. Портер став учнем аптекаря, а 1881 р. отримав офіційне посвідчення, яке дало йому право працювати фармацевтом. У березні 1882 р. юнак захворів на туберкульоз. Щоб вилікуватись, він поїхав до штату Техас, де прожив два роки на скотарському ранчо, вивчив іспанську мову, звичаї ковбоїв й інших мешканців Південно-Західної Америки. Саме там він вдався до перших спроб пера. Поки що то були гумористичні додатки до листів.

За період 1881-1895 років Уільям Сідні Портер змінив чимало професій: працював аптекарем, клерком із продажу нерухомості, креслярем в управлінні штату, бухгалтером і касиром у банку. Паралельно із роботою у банківській конторі він публікує свої перші літературні твори, які свідчать про його безсумнівний хист письменника-гумориста. У березні 1894 р. Портер починає видавати гумористичний щоденник "Роллінг Стоун" ("Перекотиполе"), на який покладає великі сподівання, однак у зв'язку з фінансовими труднощами газета існувала недовго. Пізніше, у 1895—

1896 роках, Портер створює низку нарисів, оповідань, фейлетонів, які з'являються у техаських періодичних виданнях.

У березні 1895 р. сталася подія, яка справила важкий вплив на його подальше життя: Портер змушений був залишити банк, бо банківська ревізія виявила розтрату значної суми грошей. Досі невідомо, чи був він винним у тому злочині. Спочатку здавалося, що Портер зуміє уникнути судової відповідальності, але 10 лютого 1896 р. його було заарештовано. Після звільнення під заставу він тікає до Нового Орлеана, де працює репортером під чужим ім'ям. Звідти він прямує ще далі — до Гондурасу, країни, що була притулком усім, хто мав проблеми з американським законом. Уільям Портер планував прожити в Гондурасі три роки (саме таким був термін відповідальності за такі злочини, як розтрата), але змушений був повернутись до США після того, як отримав звістку про смертельну хворобу своєї дружини Атол. Цей період перебування Портера у Центральній Америці пізніше знайде відбиток в його новелах і романі "Королі та капуста". На батьківщині Уільям Портер добровільно віддає себе в руки правосуддя, ще раз звільняється під заставу, ховає дружину, врешті-решт стає перед судом, де не визнає себе винним. Можливо, саме ця втеча від закону згубила його. Якщо б суд відбувся у 1896 р., коли проти нього було тільки порушено кримінальну справу, цілком імовірно, що його було б виправдано. Але тепер присяжні одностайно засудили його до п'яти років ув'язнення.

39 місяців перебування у в'язниці — найтяжчий період у житті письменника. Його врятувало знання аптекарської справи: з 25 квітня 1898 р. він — аптекар у в'язниці Коламбуса. Одним із його обов'язків було чергування у в'язничній лікарні ночами. У нього з'явився вільний час, і він активно почав писати. В Коламбусі Портер написав 14 оповідань, із яких було опубліковано три, і він вирішив стати професійним письменником. Саме протягом цих років, що минули за ґратами, сформувалось його художнє світобачення.

24 липня 1901 р. Портер звільнився з в'язниці. Замість п'яти років він провів у її стінах 3 роки і 3 місяці: термін ув'язнення йому було зменшено "за добру поведінку". Він прямує до Нью-Йорка, де поринає в літературу. О. Генрі — це було перше ім'я, що спало йому на думку. Портер не дуже дбав про вибір псевдоніма, бо не заглядав у майбутнє і навряд чи сподівався, що на нього чекає всесвітня слава.

Період 1902-1903 років був часом напруженої праці й матеріальних труднощів, але з кінця 1903 р. розпочинається період популярності О. Генрі. Його новели були буквально нарозхват. У 1904 р. він публікує 66 оповідань, протягом наступних років темп роботи трохи знижується, бо виснажлива праця перевищує фізичні сили О. Генрі. У 1904 р. побачив світ роман у новелах "Королі та капуста". Далі письменник випускає збірки новел "Чотири мільйони" (1906), "Серце Заходу" (1907), "Запалений світильник" (1907), "Голос великого міста" (1908), "Любий пройдисвіт" (1908), "Шляхи долі" (1909), "На вибір" (1909), "Ділові люди" (1910), "Кружляння" (1910). Ще три збірки новел було видано після смерті О. Генрі: "Усього потроху" (1911), "Під лежачий камінь" (1912) і "Залишки" (1917).

Останні місяці життя О. Генрі минули на самоті в номері готелю, в глибокій депресії. Він відмовляється вживати їжу, майже нічого не п'є. Це було повільне самогубство. О. Генрі помер у нью-йоркській лікарні 5 червня 1910 р. у віці 47 років. Його останніми словами були: "Запаліть вогонь, я не хочу помирати в темряві..." За бажанням його другої дружини письменника було поховано у містечку Ешвілл, в якому він жив перед смертю і який нагадував йому місто дитинства Грін-сборо.

Критики нерідко називають О. Генрі "великим утішником" і розважальним письменником. Така оцінка великою мірою відповідає дійсності, бо є щось райдужне і казкове в його оповіданнях. Звичайно, його герої — типові маленькі люди — поза межами літератури надто часто зазнають поразки своїх ілюзій. Але зовсім іншими постають вони в його творах: сильнішими, мудрішими, щасливішими, ніж у реальності. Нерідко їм на допомогу О. Генрі закликає його величність Добрий Випадок, який забезпечує щасливу кінцівку подій, і ідеали вірності, дружби, любові перемагають. Безумовно, ці особливості письменницького стилю можна пояснювати прагненням задовольнити смак своїх читачів, здебільшого представників середніх класів. Але таке пояснення було б надто спрощеним. І річ не в тім, що О. Генрі не знав хвороб свого часу. Навпаки, він бачив їх надто гостро (принаймні його блукання по світу і в'язниця навчили його цього). Причину "казковості" естетики О. Генрі, як і схильності до щасливих кінцівок, швидше слід шукати в гуманістичній спрямованості і демократизмі його творчості. Він завжди щиро вірив у можливість щасливого життя тих пересічних американців, яких із такою любов'ю і симпатією зображував на сторінках своїх книг. Як і великий англійський романіст Ч. Діккенс, О. Генрі прагнув подарувати простим людям велике свято Різдва.

Цікаво, що О. Генрі увійшов у світову літературу саме як гуморист. Суто сатиричних творів у його творчості не так багато. Найвідомішою його спробою в цьому жанрі є пародійно-гумористичний роман "Королі та капуста". В цій книзі, на думку самого письменника, він створив "трагічний водевіль", "комедію, пошиту зі строкатих клаптиків". Цей перший і єдиний роман письменника (а точніше, низка самостійних новел) стосується такої теми, як відносини між США і Латинською Америкою. Дія відбувається у вигаданій центральноамериканській країні Анчурії. Проте навіть і в цьому, суто сатиричному творі О. Генрі намагається пом'якшити різкість власних нападів, а отже, він був швидше письменником гумористично-ліричного плану, ніж соціальним сатириком.

Проте не варто уявляти собі О. Генрі лише таким письменником, який заплющує очі на проблеми сучасного життя. Справді, він не був великим філософом і соціальним критиком, як Бальзак. У його творах немає того епічного розмаху, як у книгах Твена. Однак в його світлих новелах нас вражає безліч глибоких думок і влучних спостережень. Та й не всі його новели такі безхмарне світлі і веселі, як, наприклад, "Вождь червоношкірих". Є серед них чимало сумних (як "Дари волхвів", "Останній листок") або трагічних ("Місто без подій"). Гостро в його творах відчувається самотність людини, а також жорстокість і байдужість сучасного світу. З погляду письменника,

життя — не комедія і не трагедія, а примхливе поєднання і того, і другого. Новели О. Генрі — тісне співіснування смішного і сумного, кумедного і драматичного.

Новели письменника можна розподілити на декілька циклів. Перший із них — головний і найчисленніший (близько 150 новел) — присвячується велетенському місту Нью-Йорку з чотирма мільйонами його мешканців, починаючи з вуличних злидарів і закінчуючи королями біржі, банкірами і капітанами промисловості. Саме в нью-йоркських новелах виразно можна побачити найяскравіші риси таланту О. Генрі — людяність, демократизм, гумор і ліризм, трагікомізм і вміння зображувати світ пересічних людей.

Однією з найкращих нью-йоркських новел О. Генрі є "Дари волхвів". У великому нью-йоркському будинку живе молоде подружжя — Джим і Делла. Вони бідні, але палко кохають одне одного. Напередодні Різдва вони вирішують пожертвувати найдорожчим із того, що в них є, щоб зробити одне одному бажані подарунки. Він дарує Деллі набір черепахових гребенів для її розкішного волосся, але вона постригла і продала його перукареві, щоб купити платиновий ланцюг для годинника Джіма, якого той продав, щоб купити гребені.

У новелі неважко помітити майже всі характерні мотиви і настрої письменника. Поза сумнівом, вона дотепна, майже анекдотична, але навряд чи можна назвати її смішною або веселою. В ній добре відчувається присмак гіркоти. Але, з другого боку, ця кумедна невдача з подарунками — справжня казкова різдвяна подія: вона виявляє найкращі якості пересічних людей: самовідданість їхнього кохання, жертвовність, душевну щедроту. Новела випромінює світло надії, як випромінює його зоря Різдва, за якою рухалися волхви майже два тисячоліття тому.

Другий за кількістю і значенням цикл новел О. Генрі — твори про Техас й інші штати Заходу і Південного Заходу США (близько 100 творів). Герої техаських новел: ковбої, скотарі, бандити, пройдисвіти — строкатий, барвистий, багатомовний світ колишнього фронтиру. В них відтворюється романтика життя, вільного, мов степ. Людина тут не відає впливу великих міст. Люди постають втіленням сили, мужності, енергії. Можливо, автор ідеалізує їх, але в цілому новели О. Генрі про Захід запам'ятовуються яскравими індивідуальностями, захоплюють глибокими і сильними пристрастями.

Одним із найцікавіших оповідань цього циклу є новела "Санаторій на ранчо". В його основу покладено історію лікування смертельно хворого на туберкульоз Мак-Гайра, колишнього боксера, який програв усі свої гроші на парі під час боксерських змагань. Він опинився в глухій техаській провінції, де його бере до себе ковбой Рейдлер, відомий тим, що лікував хворих на туберкульоз. Він надавав їм житло, годував і змушував їх працювати на вільному повітрі. Здоровий спосіб життя робив свою справу, і хворі одужували. Одужання Мак-Гайра — типова анекдотична ситуація: лікар, якого запросив Рейдлер, помилився, прийнявши якогось мексиканця за Мак-Гайра й оголосивши, що він абсолютно здоровий; Рейдлер вирішив, що Мак-Гайр — симулянт і відправив його в степ таврувати худобу; спочатку Мак-Гайр ледь не помер, а потім

важка праця повністю виликувала його.

У новелі в гумористичній формі письменник розробляє одну із найпопулярніших тем американської літератури — зіткнення природної людини і цивілізованої людини в зоні фронтиру. Рейдлер — типова людина фронтиру, родич Шкіряної Панчохи Купера або Джіма Смайлі Твена. Автор захоплюється його силою характеру, щирістю почуттів, чулістю — одне слово, тими якостями, які знищила цивілізація в Мак-Гайрі.

Третя група новел О. Генрі розповідає про Південь США — батьківщину письменника, зображує південні типи (таких новел 28). Письменник залучає до своїх творів численних персонажів з усіх верств американського суспільства і в такий спосіб перетворює свій доробок на своєрідну гумористичну енциклопедію американської дійсності початку XX ст.

Особливий тип персонажів О. Генрі — злодії, бурлаки, пройдисвіти, які зображуються письменником у романтичному дусі. Це найбільш вільні мешканці США — джентльмени, позбавлені будь-яких турбот про власність. Вони чимось нагадують благородних розбійників Робіна Гуда або пікаро — героїв шахрайських романів XVII-XVIII ст. Саме такими зображує О. Генрі "благородних злодіїв" Джеффа Пітерса і його супутника Енді Танкера, чиї пригоди описуються у збірці "Любий пройдисвіт". Звичайно, ці персонажі не мають нічого спільного із реальними злочинцями, яких О. Генрі бачив чимало. Це знову ідеалізація, знову казка, весела, іронічна, подеколи сумна, але завжди добра й світла,

"ОСТАННІЙ ЛИСТОК"

"Останній листок" О. Генрі — одна з найкращих і най-відоміших новел нью-йоркського циклу. Це зворушлива історія самовідданої дружби і самопожертви. Центральні персонажі твору — дві бідні дівчини-художниці Сью і Джонсі, які приїхали до Нью-Йорка з провінції. У листопаді одна з них, Джонсі, тяжко захворіла на пневмонію. Годинами вона дивилась у вікно, на плющ, який ріс на стіні будинку у дворі, лічила листки, що опадаль із плюща: Джонсі здавалося, що коли останній листок опадє, вона помре. Усі зусилля Сью збити Джонсі з цієї небезпечної думки зазнавали поразки. І ось на плющі залишився останній листок. Життя дівчини врятував старий художникова ім'я Берман, бідний невдаха, який жив на першому поверсі, під студією Сью і Джонсі. Він під льодяним дощем уночі намалював на стіні листок плюща замість того, якого зірвав вітер. Видовище листка, що не підкоряється холодним вітрам і залишається на плющі, збудило в Джонсі волю до життя, і вона одужала. А старий Берман захворів на пневмонію і помер.

Це сумна і майже трагічна історія, сповнена глибокого переживання за долю героїв. Вони мешкають у районі "дахів XVIII століття, голландських мансард і дешевої квартирної плати". Всього майна в них — "декілька олов'яних кухлів і одна-дві жаровні". Приблизно на такому самому рівні існує старий Берман. Проте жалюгідні життєві умови героїв — лише тло, на якому найповніше розквітає краса їхніх душ.

Найбільш психологічно складним образом у новелі є старий Берман. Автор іронізує з його кумедної зовнішності ("Борода Мойсея Мікеланджело ... спускалась у нього з

голови сатира... на тіло гнома"), з його постійних розмов про шедевр, який він коли-небудь залишить світові. До того ж, Берман п'є запоем, у нього характер сварливого старого, який знущається з "будь-якої сентиментальності". Але саме він виявляється спроможним на великий акт самопожертви: ціною власного життя підтримує дух Джонсі і рятує її від смерті. Цей старий невдаха і пияк постає взірцем тієї дієвої любові, яка без жодного слова кидається на допомогу іншим. Образ Бермана набуває справжньої духовної величі, а смерть його викликає в нас такий самий біль, якби із життя пішла близька для нас людина.

"Останній листок" — одна з найкращих новел в усій світовій літературі, яка розкриває тему відданої любові людини до людини.

Новела є взірцем майстерної композиції та вирізняється динамічним сюжетом. У ній автор використовує такий прийом, як несподівана кінцівка (до речі, це його улюблений прийом побудови сюжету). По суті, новела є прикладом "подвійної розв'язки", тобто тут наявні дві сюжетні лінії: хвороба Джонсі і шедевр Бермана. Формально основною сюжетною лінією є хвороба Джонсі, але тільки формально. Насправді головною подією в творі є самовідданість Бермана. Обидві лінії набувають остаточного несподіваного розв'язання тільки в самому кінці новели, коли Сью розкриває правду подрузі. Завдяки такому прийому О. Генрі тримає читача в стані напруження до самого завершення новели. Але цей прийом виконує ще одну функцію — за його допомогою старий Берман в одну мить морально виростає в наших очах і перетворюється на символ самопожертви.